From: RuviLilia Brog <rlbrog@gmail.com>
To: Mooli Brog <moolib@taglitbri.com>
CC: Avinoam Brog <broga@mwi.co.il>
ehbarak1 <ehbarak1@gmail.com>
The Brog Collective <broga@bezeqint.net>
Date: Fri, 5/29/2015 11:47:24 PM
Subject: Re: ×¢×•×“ ×’×™×¨×¡×ª ×¢×œ ×§×¨×‘ ×§×¨×‘×•×ª ×˜×¨×•×ž×¤×œ×“×•×¨

מחקר שופך אור על שרשרת הטעויות שהביאה לנפילתו של טרומפלדור

המחקר מתמקד בדמותו של מנהיג הקרב, כאמל חוסיין, שלפי החוקרים היה מיודד עם היהודים ונכנס לתל חי כדי לחפש צרפתים, אך העניינים יצאו משליטה

נעה שפיגל
04:14 29.05.2015
13תגובות160שתף בפייסבוק
חצר תל חי, בראשית המאה שעברה חצר תל חי

כאמל חוסיין אל־יוסוף נחקק בהיסטוריה כמי שהוביל את המתקפה על תל חי שבה נהרגו יוסף טרומפלדור וחבריו. אך לפי מחקר חדש על כאמל חוסיין עצמו, הוא כלל לא התכוון להרוג את טרומפלדור ואנשיו. "הוא הואשם ברצח של אחד מסמלי התנועה הציונית, אבל מיד לאחר מכן הוא הפך להיות ידיד מאוד קרוב של מוסדות היישוב בעמק החולה, של נציגי הקק"ל ואפילו חלק מאנשי השומר", אמר ד"ר מוסטפא עבאסי מהמכללה האקדמית תל חי, שערך את המחקר יחד עם ד"ר אמיר גולדשטיין. "הדואליות הזו — מאויב לידיד — היא הנושא שאנחנו בודקים". המחקר תחת הכותרת "גשר צר מעל ביצות החולה, כאמל חוסיין בצבת המאבק הלאומי בימי המנדט", הוצג בכנס שנערך השבוע במכללת תל חי לציון 110 שנים לשחרורו של טרומפלדור מהשבי היפני.

כאמל חוסיין נולד בשנת 1900 וגדל בבית עשיר. אבותיו שלטו באזור עמק החולה מאז המאה ה–18, והשבט אליו השתייך היה אחד השבטים הערביים הגדולים בצפון. הוא למד תקופה קצרה בתיכון בחיפה, אולם לאחר שאביו, חוסיין אל־יוסוף, נרצח על ידי איש משבט ערב אל־חמדון שישב באזור קרן נפתלי הוא נקרא לחזור לחלסה (קרית שמונה של ימינו) ולהנהיג את השבט בהיותו בן בכור.

ימי תום מלחמת העולם הראשונה בשנים 1918–1920 ואף לאחר מכן, התאפיינו בחוסר יציבות באזור. "רוב תושבי דרום לבנון ועמק החולה ביקשו להיות חלק מסוריה, חלק ממשטרו של האמיר פייסל, והתנגדו למנדט הצרפתי באזור" אומר ד"ר עבאסי, "ומכאן העימות בין כאמל חוסיין לבין הצרפתים, שהפגיזו את כפרו וכפרים נוספים בצפון העמק. בתוך כל הסערה הזאת התרחשה הפרשה של תל חי, אבל כאמל ואנשיו חיפשו שם צרפתים, לא יהודים".

כאמל חוסיין ומשפחתו. בין ידידיו היו המושל הצבאי של אזור צפת ואנשי הקק"ל
עוד כתבות בנושא

- מה באמת קרה בחצר בתל-חי בי"א באדר? גרסת הטלוויזיה הישראלית, 1970
- הקרב האחרון של טרומפלדור

לפי המחקר, הקרב בי"א באדר בו נהרגו טרומפלדור ועוד חמישה מתוך שמונת הרוגי תל חי לא היה מתוכנן. כאמל חוסיין ואנשיו הגיעו לחצר הקבוצה במטרה לחפש צרפתים, לא כדי להרוג יהודים. החוקרים מבססים את המסקנה הזאת, בין היתר, על עדויות למאמציו של כמאל חוסיין לשמור על יחסי

ידידות עם ההתיישבות העברית בגליל העליון עוד לפני המקרה, ועל הכרזתו, "כגורלם — גורלנו". לפי המחקר, הוא אף שידל את היהודים לפנות את יישוביהם עד יעבור זעם ולהשאיר את הרכוש ואת העדרים בידיו, והבטיח כי ברצונו להגן עליהם מפני שודדים. המתיישבים, בראשות טרומפלדור, התיחסו להצעות בחשדנות ודחו אותן.

לדברי עבאסי, לאחר הקרב בתל חי ארגון השומר לא ביקש לחסל את כאמל חוסיין כנקמה, מה שמראה לדעתו, כי גם אז היה ברור שלא היתה כוונה לרצוח את אנשי תל חי. לדבריו, "אנשי כפר גלעדי החרימו אותו ומנעו ממנו להיכנס לקיבוץ, אבל המוסדות היהודיים האחרים, מוסדות ההתיישבות, היו בקשר שוטף איתו. משה שרתוק ודוד בן גוריון אף תמכו בעריכת סולחה בינו לבין כפר גלעדי ואנשי השומר".

בשלב מסוים גם הבריטים ניסו לסייע במהלכי הפיוס ועם פרוץ מלחמת העולם השנייה הגיע זקן השומרים, אברהם שפירא, כדי לעזור, אבל המאמצים נכשלו. "הוא נשאר ידיד שלא סולחים לו על פרשת תל חי", אמר ד"ר עבאסי.

יוסף טרומפלדור יוסף טרומפלדור

דפנה הרפז, נכדתם של קלמן כהן, המוכתר של תל חי, ויהודית (צנטר) כהן שישבו בתל חי בשנים 1926–1918 יחד עם אלכסנדר וציפורה זייד וילדיהם, סיפרה כי סבתה וציפורה זייד וילדיה היו נשארות לבד עם ילדיהן בזמן שזייד וכהן היו נוסעים לגייס אנשים שיבואו להתיישב. "אוכל לא היה, היה פחד מאוד גדול כי פחדו מהתנכלויות. הערבים לא היו מקשה אחת ומי שהאיר להן פנים היו הנשים הערביות מחלסה, שלימדו אותן להכין סלט ריג'לה (רוגלת השדה) וקציצות מחובזה ודברים שקשורים לרפואה עממית. מנימת הדיבור של סבתא שלי אני מרגישה שהיא היתה מאוד אסירת תודה לנשים האלו".

לפי גרסתה, אם היו כמאל חוסיין ואנשיו מגיעים ביום אחר, ייתכן שהעימות היה נחסך. סבה לא סמך על אנשי כאמל חוסיין וכינה אותם כנופיות. כאשר היו מגיעים לחצר לחפש צרפתים, היא אומרת, "סבא שלי היה יוצא אליהם לבד, ונועל את השער. הוא היה עומד מולם לבדו ומדבר איתם ערבית. היה להם מין טקס, להראות שהם פורקים נשק, ואז הוא היה אומר להם שהוא מוכן שייכנסו איתו רק שני אנשים לחצר. כאמל חוסיין ועוד אדם היו נכנסים איתו, מחפשים צרפתים, יוצאים, וסבא שלי היה נועל את השער".

ביום בו התרחש הקרב בתל חי, אומרת הרפז, סבה לא היה במקום. "ממה שאני שמעתי מסבא שלי, פנחס שניאורסון, חבר כפר גלעדי, ירד לתל חי בערב שבת. הגיעו כאמל חוסיין ואנשיו והוא פשוט פתח להם את השער, ואז נכנסו כל השבאב לחצר, נהייתה מהומה גדולה ופחד גדול, ודבורה דרכלר עמדה ליד החלון נבהלה וירתה ואז הבלאגן התחיל, נהרגו אנשים בזה אחר זה".

הרפז אומרת שבילדותה, כל אימת שפנחס שניאורסון היה בא לבקר בבית סבה וסבתה בבאר טוביה, היה הסב צועק עליו ביידיש: "למה פתחת את השערים". לדבריה, "כל הסיפור על מיתוס תל חי מקורו בפאשלה". הגבורה של אנשי תל חי ושאר המתיישבים בגליל העליון היתה בעיניה לא בקרב אלא בעצם זה שהם החזיקו מעמד שם. השקפתו הפוליטית של כאמל חוסיין עברה כמה גלגולים: בשנים 1937–1923 הוא נטה להשתלב בתנועה הלאומית הפלסטינית המתגבשת, הידק את יחסיו עם נכבדי צפת והתחתן עם בתו של בעל אחוזות צ'רקסי מצפת. במהלך מאורעות תרפ"ט צעד בראש אנשיו, כהזדהות עם ערביי צפת.

הוא גם היה אחד היוזמים של הקמת אגודת הצעירים הערבים שפעלה בתחומי החינוך, הספורט והחברה, אבל גם בתחום הפוליטי, מה שהביא את הבריטים להורות לו לעזוב את צפת, ולחזור לחלסה. בין היתר, פעלה האגודה למנוע הגירה יהודית דרך סוריה ולבנון וניסתה למנוע מכירת אדמות לחברה ל"הכשרת היישוב".

לפי המחקר, יחסם של הבריטים לחוסיין היה ביקורתי ומסויג. הוא נתפס כמנהיג נהנתן ובזבזן שמנצל את כוחו לסחוט כספים. החוקרים אומרים שהנרטיבים, הבריטי והישראלי, על דמותו של חוסיין היו מבוססים, אך גם "רוויים באוריינטליזם ובניסיון להכתים ולמזער את דמותו", כך במחקר.

בשנת 1936 הוא הוגלה מהאזור בהחלטת בית משפט לתקופה קצרה, בשל מעורבותו בתסיסה אנטי־בריטית, אך במחצית השנייה של 1937 הוא הפסיק לשתף פעולה עם הנהגת המרד הערבי ומנהיגי צפת וכרת ברית עם השלטונות הבריטיים והיישוב היהודי. בשלהי המנדט הבריטי, אומרים החוקרים, היחסים

הטובים בין תושבי חלסה לבין המתיישבים היהודים הוכיחו את עצמם: כאמל חוסיין סירב לדרישות של צבא ההצלה של הליגה ערבית לעזור לפלסטינים לפעול בעמק, כיוון שלא רצה להרגיז את שכניו היהודים. במלחמה ב–1948 הוא הציע את כניעתו לכוחות "ההגנה", לפי המחקר, אך הצעתו נדחתה והוא נדרש לפנות את הכפר על תושביו.

הכפר נכבש ללא קרב וחוסיין ואנשי שבטו עברו ללבנון. אחר כך הוא ביקר בארץ כמה פעמים ונפגש עם מכריו וידידיו היהודים, ביניהם מנו פרידמן, המושל הצבאי של אזור צפת ויוסף נחמני, חבר עיריית טבריה ואיש הקק"ל. הוא הפציר בהם לאפשר לו ולבני שבטו לשוב לארץ. בשלב מסוים הוא אפילו קיבל הלוואה ממנהל המחוז הצפוני של הקק"ל. כנראה שביקוריו בארץ עוררו את חשדו של המודיעין הסורי, ובמאי 1949, נרצח כאמל חוסיין בלבנון.

לדברי עבאסי, ברור שכאמל חוסיין תרם לא מעט להתבססות היישוב היהודי בעמק החולה, כשסייע ברכישת קרקעות, בשמירה על השקט והביטחון ובהרחקת האוכלוסייה הערבית מפעילות אלימה, במיוחד בתקופת המרד הערבי הגדול (1936–1939). במלחמת העולם השנייה הוא אף התגייס עם רבים מאנשיו, לעזור לכוחות הבריטיים להשתלט על סוריה שהיתה תחת ממשלת וישי. כל זה לא עזר לו — פרשת תל חי ליוותה אותו כצל עד סוף חייו.

הירשמו עכשיו כדי לקבל עדכון יומי מאתר הארץ
הכנס אימייל
☐ ברצוני לקבל ניוזלטרים, מידע שיווקי והטבות
פייסבוק טוויטר גוגל פלוס

בתאריך 29 במאי 2015 בשעה 22:16, מאת RuviLilia Brog <rlbrog@gmail.com>:

> מולי,אני מניח שאתה לא פנוי לכתבה הזאת בגולה הדוויה.
> כמי שחקר ופירסם בנדון,מה דעתך?
> שבת שלום
> רובי